

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden a kiadóhivatalban, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:
CIRNER J. JÓZSEF
papírnagykereskedése, hova az előfizetések és hirdetések bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adhatnak vissza.

KÖZÉRDEK

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAPON.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félre . . . 2 frt.
negyedévre 1 ert

Hirdetmények díja:
◻ ózentiméterenként 3 kr.
Kereskedők és gyárosok külön arkedvezményben részesülnek. Bélyegdíj 30 kr.
Nyilttér sora 20kr.

A millenium.

Jó lesz talán erről is megemlékezni mindenkinek, a kiket illet, vármegyének, városoknak, községeknek, testületeknek és egyeseknek. Köztudomásra mai napság csakis kormányunk, első sorban Wekerle miniszterelnök és Lukács Béla kereskedelmi miniszter buzgolkodnak a méltó megünneplés nagyszabású tervein, közvetlen hatásuk alatt még Budapest szék- és főváros tervezet. A közélet többi nagy tényezője, melyek pedig oly készek hébe-korba egy-egy kis lármás tüntetésre, nagy esendben végzi a maga mindennapi dolgát, midőn azonban itt lesz a nagy ünnep ideje, felriadva fogja bosszú hangon interpellálni a vezetőket: hogyan és miért nem történt kellő időben semmi intézkedés, mely megőrkítse a multat a mi hazafias lelkesedésünket s kétségbe vonhatlan áldozatkészségünket.

Vármegyénk elég szépen gondoskodott a milleniumra való tekintettel egyelőre azzal, hogy elhatározta vármegyénk monografiájának megírását. Gyulafehérvár sz. kir. város is ezzel kezdte meg működését. Enyeden is elég szép kezdet, — de csak kezdetnek tekintjük — a leány iskola emeletes épületének létesítése. Abrudbánya is építeni fog. Vizaknáról nem tudunk semmit, pedig van elég jó akarat reá.

Ugy gondoljuk, hogy vármegyénknek még két dolgot kellene, a milleniumra való tekintettel, foganatosítani. Nincs kizárva, hogy ha mód jutna reá, jelesen közművelődési és emberbaráti intézmények létesítése által, többet is ne lehessen tenni, s e tekintetben szívesen vesszük a jó és kivihető eszméket, de a miket most javaslatba hozunk, arra az alapot is elég könnyen szerezhethetjük meg.

Az első volna: 1816-ban épült megyeházának vármegyénk tekintélyének és a naponta észlelhető szükségnek megfelelő díszes lendő átalakítása és kiépítése. A földszinti nagy épület nem elég kényelmes, de ami főleg nem is elégséges. A közgyűlési terem, bármily kegyelettel is viseltessünk a régi emlékek iránt, bizony ezélszerűtlen, s ha begyűlnek a vármegye karai és rendezői valamely ünne-

pélyes alkalomra, még azok sem férnek el jól, annál kevésbé a hallgatóság, mely összekegyedik a gyűlés tagjaival, vagy — ha az idő engedi — az ajtóhoz szorul. Mellék szoba nincs; ha szavazás van elrendelve, az udvaron keresztül valamelyik iroda helyiségbe kell menni. Pedig aki megnézi megyeházánk tömör, vastag falait, lát hatja hogy akár két emeletet is megbírnának. Az lenne tehát nézetünk, hogy építsük fel megyeházunkat az utca felől és egy vagy két szárnyán egy emeletre, a mostani házi pénztár szűk, törpe részét és az építészeti hivatal egy szobáját bontsuk le s így a szépen berendezendő kertre nézőleg egy díszes udvar területet nyernénk a pénztárt s az építészeti hivatalt pedig ezélszerűbben lehetne elhelyezni a főispáni és alispáni irodákkal együtt a megmaradt földszinti és emeleti helyiségekbe. Az utca felőli részen lenne a díszes nagy ülés-terem, egy vagy több mellék szobával. Az ülés-teremben lennének állandóan elhelyezve ő felségeiknek és Deák Ferencznek már meglévő és gf. Andrásfi Gyulanak — az e czélra gyűjtött alap kellő kiegészítésével megfeshető arcképei, valamint be kellene szerezni, amennyire csak lehet, volt főispánainknak, főbiráinknak, alispánainknak, vármegyénk nevezetes férfainak, követeinek arcképeit. A mellék teremben lehetne felállítani vármegyénk könyvtárát, régi oklevelek érdekes gyűjteményét stb.

Ez átalakítás bevezethető lenne 1896-ra, a millenium ünnepére, és — amint Gáspár János barátommal kiszámítottuk, — vármegyénknek a mostani terheknél többet egy krajczárral sem kellene magára venni, mert a fedezeti alapot könnyen megtalálhatjuk. Igen jól tudjuk, hogy a rendelkezésre állható összeggel nem fogunk oly impozáns megyeházat építeni, mint Tordán, Déván, Dicső-Szt.-Mártonban, vagy éppen Segesvárt, de — azt hisszük, hogy elég csinos, kényelmes s a mi fő: a mostani helyett a fejlődött igényeknek megfelelő építhetnénk, melyben a millenium nagyobb szabású ünnepélyét szépen megtarthatjuk.

A másik eszme, melyet részben társadalmi, részben más módon is beszerezhető, nagy összeget nem igénylő költséggel megvalósíthatnánk, a volna, hogy történelmileg nevezetes helyeinket jöljünk meg emléktáblákkal, vagy emlékoszlopokkal. E végre legjobb volna, hogy főispánunk elnöklése alatt küldjön ki vármegyénk egy bizottságot, mely a kegyelet érzelmeinek s a nemzeti dicsőség fel-emelő érzetének is megfelelően tegye meg javaslatait.

T. B.

Az ujév programja.

(Vége.)

Ès mégis, bármilyen elhagyatott, üres, unalmas minálunk a legtöbb falu, ennek lehető felvirágoztatása kell, hogy képezze a megyei közigazgatás vezetőinek egyik legfőbb ambícióját. Nem vagyunk éppen majmolói a külföldnek, de mily kellemes a legtöbb, a mi földünk viszonyaihoz hasonló körülmények között levő falu, az ő községházával, iskolájával, kórházacsakájával és — temetőjével. Utcái, házai egyszerűk, de tiszták. Fákat ültetnek utcára, temetőbe. Rendben vannak az utak, árkok. Dolgoznak, amikor a munka idő van, telve a templom vasárnap és ünnepkor, s a vidám multság jó kedvben, nem pedig, — mint nálunk legtöbbször — korcsmai verekedéssel végződik. A jó könyv s a jó néplap nem ritkaság s az iskolába nem kell erővel, fenyegetéssel betelteni a gyereksereget. Láthatunk — hála Istennek — azonban ily községeket a Szepességben s a Székelyföldön is; azokat a nagy alföldi községeket, melyek némelyike a közelebbi évek alatt gazdagságuk arányában majdnem mesés gyorsasággal pótolták helyre a mult idők mulasztásait, természetesen nem említhetem fel összehasonlítható például.

„Igaz, ez mind szép dolog — mondják olvasóink — de hát más néppel másképpen lehet banni és jobb eredményeket lehet elérni. Ki tudja megváltoztatni a mi népünk szokását, nézeteit, tehetségét?” Erre pedig az a felelet, hogy hiszen vannak ám máshelyt is magyarok, szászok, oláhok

A „KÖZÉRDEK” TÁRCAJA.

Nem a téltől

Nem a téltől, az élettől fázom,
Lelkembe ugysem várok több tavaszt;
A teli napfény lombot nem nevel,
S tudom: szívémben nyárt már nem fakaszt.

Hogy is remélném? . . . fagytól rég halott,
A lélek gyenge, szép virága mind,
Könnytől nehéz a sötét szemfedő,
Mi bevonja a jövő álmait.

Mert hát a szívben is van ám tavasz
De nálam erre mindjárt tél leve;
S hiába jött rá enyhe napsugár,
Az én bús lelke, megfagyott bele.

Sallak Róza.

Nászutazás.

— Elbeszélés. —

Irtó Werner Gyula.

(Folytatás.)

IV.

Mikor Párisba megjöttünk, igen éreztük hiját férfi kísérőnek. Az idegenek tömegtelen serege jött fel a kiállításra, szállodák, magánházak fulladásig telve voltak. Garmadába gyűlt össze a külföldi arany, sütők, pipereárusok, ékszerészek boltjaiban.

Ebédeltünk a Grand Hotelban, melynek felséges lakomáiban csak azok vehettek részt, akik arra magukat előjegyeztették.

Mind eme látványosság, pompa, fejedelmi fény s káprázatos szellemesség közepett fáradtnak éreztem magamat. Érdeklődéssel néztem meg mindent, a nélkül, hogy e folytonos kandság kielegített volna.

Végig jártuk a színházakat s elégedetlenül távoztunk ifjabb Dumas egy felkapott darabjának előadásáról. A morálja tetszett vissza nekünk.

Néhányszor esős napok jártak, a mikor szomorúan nétem le ablakomból a szép világvárosra. Seholy egy ismerős arc, annyi ember között. Vágytam egy jóbarát után, éreztem, hogy minden, egy varázsütésre szép, kedves és elragadó volna, ha közelemben volna — az olasz.

Mert az Enrikó képe gyakran jelent meg előtem. Fáni néni, a kinek már jártassága volt az ilyenekben, nem tartotta valószínűnek, hogy vele találkozzunk. Csak szerencsés véletlen hozhat össze néhány embert ily tenger városban. Különös szerencse kell hozzá.

Előszertettel időztem az olasz kiállítók között: hátha ráakadok közöttük az ő nemes arcára s komoly fényes szemére.

Egyszer az egyik kiállítóval szóba álltam. Tört, németiséggel beszélt, kitűnt, hogy nápolyi. Félénken s azt hiszem, elpirulva kérdeztem, nem ismeri-e Castelnovo Enrikót? Nem ismerte az istenadta! Hogy lehet őt nem ismerni egy nápolyinak?

Alig rejthető bosszankodással akartam tőle elfordulni.

— Kérem — kérdezte — mi ő?

Mit feleljek neki erre?

Szemébe nevettem. Mit törődöm én a társadalmi állásával?

Valamelyik délután a boulognei erdőbe kocsiztunk ki. Tele volt előkelő néppel. Uri fogatok rohanak ide-oda, frakkos cselédség a bakon. Sürűn tünt fel egy-egy junker fogat, vagy valamelyik színházi istennő, aki tükörből tanult kellemmel maga hajtja lovait.

Egyszerre mögöttünk oly hirtelen állt meg egy

robogó kocsis, hogy szerencsétlenséget gyanítva, ijedten néztünk hátra. Egy férfi ugrott ki s felénk sietett; csaknem elgázolták. Csillag szemekkel s leplezett örömmel lépett fel bérkocsink hátsójárja Enrikó.

— Mennyire örülök — mondá — s megfogta kezemet. Csak tegnap érkeztem meg.

— Valóban uram, udvariassága mindent felülmul.

Nem lenne szíves?

S Fáni néni helyet jelölt ki neki kocsinkon. Fogata lépésben követett bennünket.

Kérdezte, tetszik e Páris?

— Nagyon, — feleltem halkam, s valóban, a mint így szemközt ült velünk, tekintetét reánk függesztve, Párist paradicsomnak vélte szívem.

Oly mellékutakra tért fogatunk az erdőben, a hol egész magunk voltunk. A fényes levegőben ezerfajta zibongása volt bogaraknak, melyeket nem láttunk, csak hangjukat halljuk; zibongásuk igen hasonlított, ropant üstben erősen forralt víz zümögéséhez.

Nem néztünk egymásra, de a párbeszédnek elbőritő, célzatos neme áradt elő tavasztól ihletett szívünkben.

Leszálltunk s gyalog mentünk tovább.

Fejünk felett elvadult komló virágai függtek; károgó varjaktól ijedten, csaknem a földet érintve, menekült fészkehez két sárgarigó. Férj és feleség.

Amerre szemünk ért, kökörös virágozott; távolabb, derékszőgben, a Szajna csillogott. A napugaras helyeken hófehér hattyuk uszáltak; a meder egyik görbületében gyermekek fürdtek. Bronzszínű fejük s vállaik kedvteléstől remegtek. Mozdulataik s hangjukban, — mint gyümölcsében a mag — benne volt a gyönyör.

Felőlről mesterséges vizeses zaja hallatszott, s egy eleresztett csolnak — bent felejtett piros kötővel — halkam ringott a hullámokon.

Az ágakon át hangzott az elegáns Páris nesze. Vidám nevetés, elmés ötletek, talán szerelmi valóság — formátlan zibongásba veszte. Itt-ott előtűnik egy-egy élénkebb színű napernyő szelme, a fúton ro-

mégis különb az ő községi életük, mint nálunk a legtöbb helyen. Csak nem lehet azt tételezni fel, hogy azok elődei mindég oly rendszeret, ügyes, munkás, a csinosra is sokat adók voltak mint a mostani nemzedék. Hiszen a török hódítás végének alig mult 200 esztendeje. A mult században még véres csaták zaja s leégett faluk kormos falai jelezték hazánkban Bellona uralmát, e faluk tehát csak e század folyama alatt vergődhettek a jólét és rend jelenlegi fokára. Bizony csak a jó vezetés, a szigorú, de jóakaró felügyelet s a jó példák kézzel fogható jó eredményei változtatták át azt a népet, melynek ősei valami rengetegben, vagy nádasok között, vagy havasos vidékek rejtett völgyeiben tartották fenn magukat nagy nyomoruság és folytonos önvédelmi harc között. Mikor azonban béke lett és új élet kezdődött, — a földesur, a szolgabíró, meg a pap és tanító megtették a maguk nagy és szép kötelességét. Ne is higgye senki, hogy ezek közül elég volna csak az egyiknek a buzgalma. Egy bizonyos irányban, ideig-óráig mutathat fel jó eredményt egy jó birtokos, egy jó szolgabíró, egy jó pap, — de harmonikus, mindenre kiterjedő s ami fő: maradandó hatást csak együttesen képesek tenni. Így lehet teremteni azután jóra való előjáróságot, okos képviselést, jó tanácsra hajló munkás népet, mely a maga egyszerűségében is fel fogja a civilizatio áldásos hatását s halad a korral gazdasága folytatásában, háza berendezésében, s ami multhatatlanul szükséges: a házasságban is. A szolgabíró tehát, a ki a birtokoságot, a lelkeseket, tanítókat ily célra való munkálásra egyesíteni s a népet követésükre lelkesíteni bírja, az tölti be legjobban nemes, bár nagyon terhes feladatát.

FARSANG.

I. Az egyetemi hallgatók táncestélye.

Enyed béli krónikájában aligha találunk azon — majdnem hihetetlen példára, hogy egyetemi polgárok farsangkor, annak is a végén: február 3-án, midőn a világon mindenütt, már rég bevett szokás szerint, a fiatal óriások aufschreibenre szoktak dolgozni, — összeálljanak Kolozsvárt s elhatározzák, hogy Enyeden bált rendeznek. Ez még nem elég, hanem hogy elhatározzák, hogy olyan alapja legyen, mely ellenkezzék e világ mostani, igen természetes, mert megszokott rendjével, — kimondották azt is, miszerint a táncmulatságot Enyedre való „háládos megemlékezésük“ jeléül rendezik, mert hát — itt tették le érettségi vizsgájukat! „Háládos megemlékezés!“ mi ez? no igen, tudjuk már, hiszen ezek a rendező urak még — oly fiatalok! Majd, majd, ugy 10 év múlva, meglátjuk, hogy csupa háládososságból például vissza fogják-e szerezni az addig

bogó fogat kerék-küllője, vagy valamelyik hölgykalap színes tollai.

— Gyermekes öröm fog el — mondtam, — hogy mi ily igazán falusias magányra akadtunk itt.

Enrikó hosszan hallgatott, aztán rám tekintett. — Nekem pedig, amint ama hattuykat nézem, melyek jól tudnak uszni, emberek jutnak eszembe. Oly emberek, kik gyöngye üszök s hopp! egyszer csak ott találják magukat egy nagy, mély, sodró ár kellő közepében. Én is ily ember vagyok.

— S mi az ár neve?

— Élet, sors, szerelem . . . vagy nevezze aminek tetszik.

— — — Emlékeim egész erővel mozdulnak meg

lelkemben, midőn most évek után ugyanazon helyeket járom be férjemmel, melyek az Enrikó képével vannak teleshözve.

Pedig férjem ügyesen tudja foglalkoztatni figyelmemet. Igazságtalan volnék, ha unalomról panaszkodnám körében. Minden percemet igénybe tudja venni; a legjobb színházi jegyeket tudja megszerezni, vele bejutok mindenhová. Senki sem hinné, mennyi ismerőse van neki itt. S nem csak üzleti összeköttetések. Irók s művészek is barátságban élnek vele.

Nagykövetünkél zeneestély volt s oda is megvoltunk hiva. Páris nem egy parlamenti kitünőségével s nem egy hírneves írójával jöttem össze. Azt meg kell adni, hogy jól tudja megválasztani barátait. Ebédeink, melyeket hetenként kétszer adunk, kellemes s mulató társaságot gyűjtöttek össze terméinkbe.

S mennyire használható. Meg tudja részemre vásárolni a legjobb selymet s a legdivatosabb színű kalapot. Tudja, hol van a legjobb fagyalt s a legizesebb sütemény. Kírándulásainkat a vidék legszebb pontjaira tudja irányozni. Ha megsomjazom, tudja, hány lépésnyire buzog üdítő forrás.

Ha borus, esős idő van, mely kedélyemre nyomasztólag hat, oly szórakozásokat talál ki számomra, melyek levertségemet lehetőleg enyhítsék s elalélt kedvemet felélesszék. S viszont, forróbb, izgatott napok-

bizonyosan elszállított theológiát Kolozsvárról?! Most egyelőre pedig örömteljesen sietünk konstatálni, hogy a millenium közeledtének hatása alatt, legalább a fiataloknál, található még háládos megemlékezés is.

A táncterem kopasz falait világos szöveggel huzzatták be a lelkes rendezők. Kolozsvár egyik legjobb cigánybandáját: Kőcsőzt hozták el, mely ugy hegedült, ugy muzsikált, hogy valóságos felvillanyozta a szép számu közönséget. S habár az enyediak közül, részint gyász, részint betegség miatt, nem jelenhettek meg mindazok, kik megjelenni ohajtottak e rendkívüli alkalomra, — a város és a vidék oly szép számu elegáns közönséggel volt képviselve, hogy a saison legszebb vigalma kétségtelenül az egyetemi hallgatóság derek ifjáié volt, melynek régi jó szokás szerint — csak ugy reggel felé lett elmúlása.

Jurátus.

II. Hushagyó keddi mulatság.

Botz Eleket, ifj. Cirner Jóskát, dr. Garda Kálmánt, és dr. Gyarmathy Ernőt ezennel van szerencsénk lapunk hasábjain megörökíteni és átadni a tánczó utókor előtt a hallhatatlanságnak. Ugy vélem, hogy mint egy fényes sikerű hushagyó pique-nique rendezők: e firma városunk társadalmi életének történetében új korszakot jelent s egyszersmind eszöndes penzióba vonulását jelzi a XIX. század nyolczadik és részben kilencedik évtizede dícsoszorozott arrangeurjeinek, kik között és az új generatio között valószínűleg Varró Laci meg Botka István képezik az átmeneti, összekötő kapcsolatot, amennyiben ők ezuttal — szintén az új generatioval tartottak, dustapasztalataikkal éltetvén az egyben-másban még hiányos ismeretű, de láng-lelkű ifjúságot. Azt hiszem, hogy volt még több rendező is, de azok hírneve valószínűleg már meg volt, vagy meg lesz örökítve s így ezuttal ráhagyják a dícsőség oroszlánrészt az aranyifjúság elől címzett tagjainak. Anyi bizonyos, hogy a jelmezestélyen ha nem is volt nagyon sok jelmez, de volt világraszóló jókedv, melynek napok mulva is meg marad kellemes mámor, melyet így zengett meg egy lelkes poéta:

*Nem olyan régen volt, alig egy pár napja,
Hogy ismétlődött az ezer-egy éjszaka,
Vagy talán még szebb volt, varázslóbb ezen éj,
Mint melyről az arab ós krónika regél.
Egy kis sereg anygal s nagy sereg ifjúság
Táncolták át vigan e pompás éjszakát.
Sok jó arrangeurnak lett ez éjjel vége.
Arrangeur vezérek szörnyű öröme;
Hű emberek szívét drabolták
Jelmezestélybe bújtatott anygalkák.
Le akartam írni vigalmát ez éjnek,
Hallgassátok meg hát részt, kik nem vérték.
Először is volt ott egy gyöngyörű szoba,
Melyben volt egy sereg leült kacsa, pulyka,
Malacz hus és sódar, sütemény és torta,
Váltak az asztalon feldúlta sorba.
S mint meg anyyi bájlon csillogó lámpásokkal
A boros palackok, magukat kintálták.
A szomszéd teremben folyton szólt a zene
Nyaggata hegedűt Torda cigány népe, —
Mellyel csungán felült az arrangeur sereg,
De a vidám kedély ezért nem kesereg.*

ban kifogyhatlan a csillapító, enyhe szórakozások felkeresésében.

Gonddal van olvasmányaim megválasztására is. Jelszava: a testi s a lelki egyensúly. Nem állithatom, hogy zajos örömeiket tudna nyújtani, de előbb gyakori esüggedt szomorúságom is minél ritkábban lep meg. Tartozom vele az igazságnak: elég jól ézem magamat ez új viszonyok között.

Az Enrikóval itt töltött napokat feledhetlenekké teszik, az ő szenvedélyes édes szavai és szerelmi elragadtatása.

Azok a napok olyanok, mint egy csillagos nyári éjszaka tündérálmái.

S ezek a napok, melyeket férjemmel töltök itt?

Jó ebédre emlékeztetők, a hol a gazda figyelmes, az ételekben izlésünk el van lesve, a poharak alakja célszerű, a bennük levő italoknak felséges zamata van, hűsítő gyümölcsök s pompás legyezők állnak rendelkezésünkre, s mi távol vagyunk ugyan attól, hogy boldogoknak mondhatnók magunkat, de a hol azt állítani, hogy szerencsétlenek vagyunk: szintugy túlzás volna.

V.

Párisból Enrikó előbb utazott el mint mi. Megígértük neki, hogy szép hazájában felkeressük őt. Mily lassan multak a napok addig; másztak, mint a csiga.

Fáni néni fékezni próbálta türelmetlenségemet.

— De hugom, mit szól hozzá az olasz, ha mindjárt utánna repülünk? Hisz te még időt sem engedsz neki arra, hogy utánad sovárogon. A szerelem olyan, mint a hadviselés. Bizonyos számu erőnek tartalékban kell lenni. Mimarad tartalékban akkor, ha te hirtelen utazásoddal bevalod, hogy egy-két napig sem tudsz ellenni nélküle?

— Néném, én nem emlékszem, hogy szerelemről szóltam volna valamit.

— Kis lány, egész való! mondja. Külömben mehetünk, akár holnap.

S elindultunk. Valami járványos betegség miatt

Oly hatalmas tánc kerekedett ugyanis, hogy kivált a gazdag vacsora után, melyet dr. Boczné, Poppné, Dömök Erzsébet, Borsainé és Szilágyiné hírneves gazdasszonyok inyesiklandoztató rafineriával állították össze, — nem volt ott senki, aki öregnek, vagy fáradtnak érezte volna magát, hanem lelkesen táncolt kivilágos kivirradtig.

*Így tartott a mure, míg a hajnal végre
Nem táncoló mamák szörnyű öröme,
Azt mondotta elég legyen mostan mára,
Fáradtak vagytok már, menjétek az ágyba.
Végre ekkor mégis forró bucsut vére
Távoztak mindnyójan édes pihenésre,
S egész éjjel arról álmadott mindenki:
Milyen derek is lesz a maradék mure!*

A bizony, mert a böjt első estéjének öröme megrögtönöztek az „első böjti vigalmat,“ ismét neki fogtak a táncnak és a sok jó maradéknak s ha az elmúlt éj vig volt, ez már aztán olyan lett, hogy Sanyi, a híres-neves mulató public-notárius, lelkesedésteljesen kijelentette, miszerint ő még életében soha oly jól nem mulatott. Nagy szó ez kérem! Peldátlan dolgok is történtek ott: táncoltak komor professzorok, kik a kathedrán bölcsességet prédikálnak; voltak mamák, kik nagy derek lányaik előtt, ezek könybe borult szeme láttára ugy táncoltak, oly könnyeden és édesen lebegtek, hogy még egykor, valamikor — 18 éves korukban sem kellemesebben. Persze a kisasszonykáknak még nincs „multjok,“ de majd egyszer bizonyára nekik is eszükbe jut a hushagyó pique-nique. Enyed és vidékének előkelő közönsége igen szép számmal jelent meg: hogy a jelmezestély közl a szebbeket meg is örökítsük, ime adjuk a névsort: Meesér Józsefné (Luna), Cirner Laura (XIV. Lajos korbelti öltözetben), Boér Erzsike — (éjjeli ör), Barabás Erzi (Postás Milka), Bisztricsányi Teréz (orosz leány), Dömök Cornélia (Satanella), Gyarmathy Bella (kalotaszegi lány), Grün Háni (u. az), dr. Mátyásné (szegedi menyecske), Mórányi Margit (elszászi lány), Magyar Jolán (pierette), Pap Jánosné (ó-német hölgy), Klein Ilona (magyar lány), Deési lányok (magyar lányok), Tóth Irén (spanyol cigány lány), Szilágyi Gizi és Cirner Ella (piros bóbítás kis leány), Bajnovich Annuska (hőföhérke), Váró Jolán (napraforgó), Végh Katus (szerb leány), Veres Irén (gigerli), Botka István elegáns marquis, Lázár Ottó kitünő pierrot, Bocz Elek és Cirner J. clownok, Liblich, Rosenfeld bajzok, Gyarmathy E., Korbuly M., Cirner Á. dominok.

Aliquis.

Az iparos tanonc-kérdés és ennek fontossága.

(Folytatás.)

(T. K.) „A céhrendszer szigoruan kötelezte a tanonczot a házi rend és tisztaság fentartására (t. i. ha a házi rend és tisztaság alatt a műhelyét értjük első sorban) és minden a háznál előforduló, erejéhez mért bármintemű munkáknak a műhelyen kívül is szó nélküli teljesítésére.“ — de csak kivételes esetekben!! A céhrendszer igaz nem kívánta, hogy a mester ur hozzon a még dolgozni nem tudó inasgyermeknek vizet, sem

vesztegzár alá helyeztek bennünket; vagy talán utleleinkben volt a hiba: nem emlékszem már rá tisztán. Teljes három napot vesztettünk.

Fáni néni valahogy csak beletörődött sorsába, de én sírni szerettem volna keserűségemben. Felháborodással s kihívóan néztem az őrtiszteket, s megvetéssel a feketeszemű, bozontos, részvetlen katonákat. Faházikóikban külön szobát rendeztek nekünk.

Esténként tüzeket gyújtottak s honi dalokat énekeltek. A nyelv szépsége s búbája minden más esetben elragadtató volna, de most az undorhoz hasonlót éreztem jókedvük iránt.

Bosszuságomban akkor figyelemre sem méltattam a vidéket. De most, gondos férjjel utazva, a ki minden akadályt elhárított utunkból, hosszan néztem a völgybe alá.

Olaszország!

A vidék lépcsőzetesen ereszkedett lefelé. Hátunknál havasok, a nemes opál színében ragyogva; előttünk halmok, erdők, haragos zöld rónák; távolról egy-egy hatalmas folyó futása látszik. Partjaikon buja tenyészet s narancs-ligetek. Gazdag városok derült falai tünderezték fel itt-ott; fölöttünk a mély sugárzó, vakító olasz égbolt terült el. A levegő itt fent még csipős, de fűszeres. A természetnek egész roppant illatkereskedése volt ez a szép ország, anyyi költőnek s anyyi szenvedélyes embernek anyja! Hírnév, lángész, kincsek s szerelem bölcsője! A föld szive: forró, lázongó, mindent éltető.

Egészen elmerültem a vidék nézésébe. Férjem mellettem állt. Azt hittem két szivet össze kell hozni a természet anyyi szépségének. Ugy tetszett. Mintha szemében az a megindulás látszanék, a mely engem kerített hatalmába.

— Nos?

Kérdettem, karjaimat a dicsó vidék felé kiterjesztve.

— Mennyi szépség — tettem hozzá feleletet várva.

nem tett kifogást az ellen, hogy ha az inas a műhelyben és az üzlethez szükséges portékákat mester ura intézkedése szerint összevásárolja, vagy ha szükség parancsolta kivételes esetekben egyéb munkák végzésére is szorították a tanoncot. De óvást igenis tett az ellen, hogy az inast 2 esztendeig is beszerződés nélkül tartsa a háznál, hogy azután a harmadik esztendőben se tudjon még semmit iparából, akkor kezdje meg még 4—5—6 esztendeig tartó tanuló idejét, akkor kezdjék küldeni ipariskolába, midőn azt a kis tudományt, írást, olvasást stb. mit magával hozott az elemi iskolából is, rég elfelejtette. Óvást tett az czéhrendnek s tenne most is az ellen, hogy állandóan a konyhán, a böcső mellett, vagy a mezőkön alkalmazták az inast, akár tud már valamit dolgozni a műhelyben, akár nem. Hiszen a mester ur is tudhatja azt, hogy minél több időt tölt tanoncza a műhelyen kívül, annál kevésbé, annál lassabban tanul bele iparába, annál könnyebb lesz megtanulandó mestersége iránt, mit felszabadulása után megismerik sokszor anélkül, hogy valaha ideje lenne a mulasztottakat utána pótolni. Innen van azután az is, hogy a tanonc jelen körülmények között állásának terheit viseli, tudja azt is, hogy ő inas, de helyzetét felfogni, megmondani a szorosabb értelemben vett okot, hogy mit és miért iparos tanuló, — azt alig tudná. Azonban nagyon jól kitalálja s fel is használja azt, hogy az általános fejelemelenség közepette neki nem szabad semmi és mégis minden szabad. Azért, ha ipariskoláink még olyan jók volnának és beválnak, ha oly rendszeren is látogatnák azt a tanoncokat, mint a hogy a legtöbb esetben rendetlenül teszik ezt, ha íráson olvasáson, és számoláson kívül bár másra is törekednének őket tanítani: emberi határozott jellemmel embert némi idealizmussal, ki képes lenne egymást megérteni, hogy a munkán kívül ő még másért is van a világon, még egyébrt, mint hogy egy hét alatt keservesen szerzett munkabérét 1—2 óra alatt elfecsérelje — n.ondom olyan embert soha sem fognak képezni. Ehhez több szükséges, ehez vallás erkölcsi, rendszeres nevelés szükséges, mely a nevelésnél beszégettetett kezdő inast nevelté képes tenni, a neveltet pedig megőrzi a neveléségtől, oly nevelés, mely megőrzi, de nem szűz kényszer tanítással és tanulással az inas fejében meglévő elemi tanultságot, azt fejleszti, az e tekintetben kivételes esetben előforduló mulasztásokat szeretetteljesen pótolja; oly szeretetteljes, odaadó, önzetlen, tapintatos felügyelet, vezetés és keresztény szellemben folytatott nevelés, mely elfelejti vagy legalább is könnyebbé teszi az inasgyermek nehéz helyzetét, gyermek szíve tekintetbe vételével gondolkodás módját a helyes irányba terelje, vele jó magaviseletének, vallásos, erkölcsös voltának előnyeit, testi lelki hasznát megismertesse, a munkát mint Isten rendelését megkedveltesse, hasznos gyakorlati oktatások által manapság az iparosnak oly rendkívül szükséges értelmi önállóságot biztosítsa. Oly nevelés, mely anélkül, hogy a rendszeres módszertől elállana vagy az ellen vétene,

— És mennyi jólét mondá, míg szemé a sötétlő erdőn pihent.

— Ugy látom — folytattam a néma bámulat hosszú szünete után — a természetet ön is imádja.

— Imádom? Ez egy kissé erős kifejezés. Nagyrabecsülöm, méltánylom, megértem.

Mindezt szokott nyugodt, barátságos hangján mondta el.

— Nézze ön — folytató — mennyi narancs, mily drága fák! Megannyi kincses bánya! S e hajózható folyók, e nagyszerű forgalmi utak.

Izgatottan vágtam szavába:

— Az istenért mily üzletember ön!

— Kérem, ne ingerelje fel magát. Olyanoknak is kell lenni. Lám, én nem haragszom, ha önhöz hasonló ábrándos, érzékeny lényekkel érintkezem. Ön mindenben a szépet keresi, én mindenben a hasznosat.

Élesen feleltem.

— Akkor is haszonra gondolt ön, mikor engem elvett?

Megfogta kezemet s kissé élénkebben modá:

— Igen a szépnek s a jónak hasznáért vettem el önt. Vagy azt hiszi, hogy van oly szépség a természetben, mely nem azért alkotott, hogy valakinek hasznára legyen? Ime, az ön szeméi nem arra valók, hogy gyönyörködjem bennük? S azt véli, a gyönyör nem haszon? De hüvösödik. A havasokról hideg levegő jön alá. Maga könnyen van öltözve, kedves Andorin, ime felöltöje.

S a kis kövér emberke boldogan hordozta végig tekintetét a csodás vidéken, mely felett lila esti színű párák kezdtek feledezni.

(Folyt. köv.)

szigorát, ahol csak kell legjobb belátás szerint türelemmel, elnézéssel mérsékeli, röviden: önkénytelenül meggyőzi azt a fiatal lelket, hogy javát akarják, hogy vele törődnek, benne biztosszeregetet, háláérzést, jóakaratot ébreszt s így a legbiztosabban lerakja az alapot arra nézve, hogy száz és száz iparos tanoncunk egykor jó keresztény, jó hazafi, jó honpolgár, jó, derék s becsületes, iparát értő, józan életű, okos iparos lesz.

Általános a panasz, hogy iparos tanoncaink erkölcsileg nagyon alanti fokon állanak. Nemesak a megfigyelők egész serege állítja ezt; hanem az iparos mesterek maguk a legkevésbé is épülnek ezen a nyomoru valóságon. Jobb tanoncokat, jobb legényeket óhajtanak. Igaz is, mennyivel megbízhatóbb, mennyivel használhatóbb a lelkiismeretes, alázatos, engedelmes, jó magaviseletű tanonc, mint a gyanus erkölcsű, alattomos, lelkiismeretlen s rosszmagaviseletű. De mi tegye őket szegényeket jókká, erkölcsösökké, lelkiismeretesekké, szorgalmasakká stb., hacsak nem az e tekintetben adott jó példa. A példa vonz! a rossz épp úgy, mint a jó.

Mi hat nemesítőleg a szívre a lélekre, talán az általánosan lábrakapott vallás közömbösség, vagy a világnak, az egyéni becsületesség fogalmába bujtatott, vagy ennek sokszor álnimbusa által fitoktatott lelkiismereti szabadság? oh nem, a legkevésbé a gyermek szívére. Hanem igen is hat a vallásos érzelem, a keresztény szellem, a keresztény hit gyakorlatában nyilvánuló keresztény nevelés. Oly elismert igazság ez manap már, melyet nemcsak a pap, mint a vallás szolgája hirdet a templom szószékéről, hanem még nem éppen keresztény alapon nyugvó újságok is hangoztatnak. A francia „Revue des deux mondes“, mely határozottan antiklericalis lap, legközelebb a francia iskolákban elharapózott hitetlenség ellen, mely mindenképen csak fiatal gonosztevők szerföltött elszaporodását eszközli, kikelve, így ír: „Minden, mit a kormány a nép, közép és főiskolákon a keresztény tanítás elnyomására teszen, tisztára csak a forradalmi szocializmus javára és előmozdítására történik. Tényleg két lehetőség van. Vagy a kereszténység az egyedüli örök, következetes, tehát egyszersmind szocialis igazság, és ez esetben a gyermekek nevelése minden mozzanatában, s minden lépten-nyomon a keresztényszellemről kell, hogy áthatva legyen. Akkor az ifjúság nevelésére keresztény tanítókat kell alkalmazni, tanítókat, kik mind személyes hitőkben, mint oktatásaikban keresztények... Avagy a kereszténység nem igaz, és akkor jogosult a forradalmi szocializmus garázdálkodása. — Igaz, szükséges a szocialis reform; de ezen reformot vagy az evangélium értelmén, alapján kell keresztül vinni, avagy emondani annak lehetőségéről.“ A ki ismeri a régi céhrendszert, a céhek alapszabályait, annak nem szabad egyéb jóindulak kiemelése mellől elfelejteni azt, hogy azok felekezeti különbség nélkül keresztényalapon nyugodtak, keresztény elvek szerint kormányoztattak s minden tagtól szigoruan megkövetelték vallása lelkiismeretes gyakorlását.

Ellenben hol találunk ma mesterembert, ki ki tisztában volna azzal, hogy szent kötelessége gondoskodni arról is, hogy alattvalói, segédek, tanoncai vallásos kötelességüknek is eleget tegyenek, s hogy ezért egykor felelős Istennek. Hány van ki törődnek vallásával, istentisztelettel s e tekintetben a személyes jó példaadást kötelességének tartaná S mégis jó, erkölcsös tanoncokat szeretnének, Hány van, ki csak valamennyire is komolyan venné a most már állandóan megparancsolt vasárnapi munkaszünetet. S ha a mester ur saját kényelmére meg is tartja, segédei tanoncai mégis csak ebéd után kerülnek ki a műhely piszkjából. Hol a törvény, azt mondják, mely templombajárára stb. stb. kötelezhetne bennünk, vagy arra, hogy tanoncainkat küldjük? Van törvény, csak-hogy vallásadta törvény, melyért nem büntet a rendőrség, ha áthágják. Pedig ez is oly törvény, mint az, mely a kötelesség erkölcsi érzetét is megkivánja az emberben, a tanoncban!! A kötelességérzetet megosztani nem lehet; azt megkövetelni valakiben, midőn munkáról van szó, elfojtani pedig ott, hol a munkánál szentebb dolog, t. i. a vallás, a vallásos meggyőződés tétetik általa kockára, az nemcsak, hogy erkölcsileg vétkes dolog, jogtalanság, de más tekintetben is nagyon merész és veszélyes játék!

„Istennek, mi az Istené, az embernek, mi az emberé“ mondotta a nazarerli ácsnak fia, a világtörténelem legkiválóbb munkása, a munka megnevesítője, a jó értelemben vett, keresztény szocializmus legkimagaslóbb alakja.

A mesternek, mi a mesteré, de a tanoncnak is mi a tanoncé. Ha jogai vannak a mesternek

és kötelességei a tanoncnak, úgy vannak az emberi méltányosság, isteni és emberi törvények alapján jogai a tanoncnak és kötelességei a mesternek is azzal szemben. Ezen elvek szemelől való tévesztése már régóta működik közre iparos tanoncaink testi, lelki megmetyelkezésén és egy oly kiváló társadalmi osztály, mint minő az iparos osztály minden tekintetbeni romlásán.

(Folyt. köv.)

VEGYES HIREK.

— A járási és bírósági székhelyeknek lehető egyesítése tárgyában a belügyminiszter felhívást intézvén vármegyénkhez, a megyei közgyűlés által kiküldött albizottságot f. hó 15-ére hívta össze Z e y k Dániel főispán.

— Vármegyénk területén átvonuló állam ut törzskönyvének elkészítése tárgyában f. hó 10-re kitűzött pályázat eredménytelen maradt. Ha egy ilyen, aránylag rövid ut felvételére sem jelentkezik vállalkozó s a mint tudva van, az oly sok költségbe kerül, akkor ezt alapul véve, a törvényhatósági utak törzskönyvezése pénz és szakközeg hiányában évtizedek multával sem lesz kivihető. Legjobb lenne, ha a miniszterium kebelében e célra egy külön osztály állítatnék, melynek tagjai rendre véve az országot, a szükséges felvételeket eszközölnék.

— Nyilvános elszámolás és köszönet. A nagyenyedi iparos ifjúság önképző és betegsegélyző egylete f. évi február 4-én tartott táncmulatságán rendes jegyekből befolyt 105 frt 20 kr, felülfizetésekből 26 frt 80 kr, összes bevétel 132 frt. Ezzel szemben az összes kiadás volt 77 frt 38 kr. Tehát maradt tiszta jövedelem, 52 frt 62 kr. Felülfizetni sziveskedtek Bisztritsányi Lajos 3 frt 10 kr, Török Dániel, Harmat Miklós, Kovács József 2—2 frt, X. Y., Hudelisz Mátýásné 1-20—1-20, Szilágyi Farkas, Markovits Lajos, Szatmári Mózes, Harmat Antal, idősb Kun József, Jakab Károly, Székelyhid János, Puskás István, Fesichel Simon 1—1 frt, Mátýás Sándor, Máthé István, Mátýás Lajos, Bertlef József, Pallós Gyula, Oláh András, Vajna Miklós, 50—50 kr, Keresztes Iona, Albrechtovits Anna, Incze István, Márk Ferencz 40—40 kr, dr. Mátýás Mihály, Szatmári Sándor, Balla Béla, Pánczél György, Kollet János, Máthé Áron 20—20 kr, összesen 26 frt 80 kr. Fogadják a t. felülfizetők az egylet őszinte köszönetét. A rendezőség.

— „Építő ipar“ ez a címe egy igen jó műszaki heti lapnak, mely Budapesten Ney Béla min. osztálytanácsos szerkesztésében jelenik meg és az igen hasznos tudnivalókon kívül hazai építészünk jelesebbjeitől egy-egy igen sikerült épület tervrajzot hoz. Ára egy negyedvére 2 frt.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN
Kiadó: CERNER J. JÓZSEF.

Henneberg G. (cs. kir. udvariszállító) selyemgyára
Zürichben, privátmegrendelőknél lakására közvetlenül szállított fekete, fehér és színes selyemszöveteket, méterenkint 45 krtól 11 frt 65 krig postabér és vámmentesen, sima, esikos, kockázott és mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségű és 2000 különböző szín és árnyalatban). Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (1)

Egy négy lóerejű angol gyártmányú cséplő-garnitúra, Gibbons és Robensontól, csak öt évig használatban olcsón eladó, lóhere fejtővel együtt. Tudakozódni Glück Mórnál Alvinczen.

2—3

Bécs—Hetzendorf, 1894. február.
Régi igen tisztelt vevőimnek, hogy a
BERNSTEIN-OLAJ-LAKKFESTÉK
mellyel önmaga festheti padlóját
beszerzését megkönnyíthessem:
Winkler János ur kereskedésébe Nagy-Enyeden raktárt állítottam fel.
A festék a raktárba ugyan olyan árba szereshető be, mint a gyárból és mintakártyák díjmentesen állanak a vevők rendelkezésére.
Hetzendorfi festék, lakk és kence gyár O. Fritze.
1—5

Jó háziasszonyok figyelmébe!

A ki pénzt, munkát, időt és egészséget akar megtakarítani, az csak

„SZAPPANIT“-ot

használjon mosásra. 9-10

(Cs. és kir. szabadalmazott.)

Szappanit nem egyéb, mint egy kitűnő minőségű szappan-por, hasznos mosó erővel bír, semminemű kártékony vegyületet nem tartalmaz. Sok ezer családnál már be van vezetve és dicsé- rőleg elismerve, mint a legjobb mosó-por és nem- csak hogy kiméli a ruhát, de a kezet és egészséget is Angliában, Frankonban, Németországban, Ame- rikában a legelőkelőbb hölgyek mosnak vele több mint 20 éve és nem ismernek jobb mosóport, mint a „Szappanit“-ot, melylyel nagyon meg- vannak elégedve, mivel megkönnyíti a munkát Minden csomagon megvan a kimerítő utasítás és védjeggyel van ellátva minden nagy csomag, 10 kr és tessék csak Szappanitot kérni.

Szappanit minden droguerie és fűszer üzletben kapható, vagy a gyárban: Ernst Mayer, Budapest, Lujza utca 20. sz.

Előleg beküldése, avagy utánvétellel kapható.

Férfi s női betegségek,

mint bujaker, fekélyek, bőrkütegek; folyások és hólyaghu- rut a legidültébb alakban is, nem a közönséges, hosz- szadalmas befecskendezésekkel, hanem

irrigáció által saját készülékeimmel és új gyógymódom szerint

vagy esetleg helyi endoszkopikus kezeléssel is

alaposan és sikeresen

kezelteknek, Stricturák, az aggkorban fellépő vizelési nehézségek; ágyszennyezés, valamint nemi gyengeséggel párosult gerinebajok

galvano-mechanikai módon

sikeresen gyógyíttatnak.

Orrfékélyek s orrnak bedugulása, valamint a szá- j és orrnak büzsége az általam feltalált s több 100 eset- ben kitűnő eredménnyel használt

orrcsapkészülékeimmel

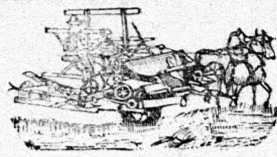
rövid idő alatt alaposan gyógyíttatnak.

Galandférgek, melyek a legerősebb kuráknak el- lenállottak, Németországban készült gyógyszeremmel 3 óra alatt gyökeresen eltávolíttatnak.

Dr. Fischer Adolf, orvos-szabész tudor, műtö- nögyógyász, a „Nyilvános gyógyintézet“-nek rendelő főor- vosa és speciálista 27 év óta.

Budapest, Ó-utca 5. sz. I. em. Rendel. d. u. 2-5-ig.

Csak díjazott levelekre válasszok s gyógyszerek- ről is gondoskodom, 26-26

MC. CORMICK

Fűkaszaló és aratógépek

a legjobbak a világon. Kitüntetve minden kiállításon.

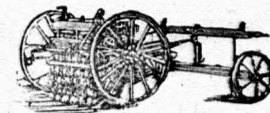
PETROLEUMMOTOROK,

gőz és járgánycséplőgépek, ekék, boronák, rosták, trieurök, sorvető- gépek, kézivetőgépek, kukorica-morzsolók, szecska és répavágók, daráló- gépek, malmok, úgy mint mindenféle gépek, szerszámok és eszközök a gazdaság számára legjobban és legolcsóbban kapható:

MÜLLER és WEISZ-nál

1-12

BUDAPESTEN, Váci-körut 76., a nyugoti pálya- udvar közelében.

A „Balázsfalvi takarékpénztár részvénytársaság“

IV-ik évi

RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

1894. évi február 18-án d. u. 3 órakor tartja meg az intézet helyiségében, melyre a t. e. részvényeseket tisztelettel meghívja

az igazgatóság.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgató választmány jelentése az 1893-ik évi üzletről.
2. A felügyelőbizottság jelentése.
3. A számadók felmentése.
4. A nyereségre vonatkozó előterjesztés jóváhagyása.
5. Az alapszabályok 25. §-a alapján 3 igazgatósági tag választása.
6. A 24. §-a alapján elnök, alelnök és igazgató választása.
7. Az igazgatóság, esetleg a részvényesek részéről teendő netaláni indit- ványok.

Azon részvényesek, kik a közgyűlésen szavazati jogukat gyakorolni óhaj- tják, felkértenek az alapszabályok 16. §-a értelmében, részvényeiket a közgyűlés előtt 24 órával a társaság pénztáránál Balázsfalván: vagy Nagy-Egyeden, a kise- gitő takarékpénztárnál tértívny mellett letéteményezni.

Az igazgatóság.

LE GRIFFON
Valódi Francia papír

ÜGYELJENEK A JEGYRE **ÖVAKODJANAK MINDEN UTANZÁSTOL**

a legjobb
A LEGKERESETTEBB
az egészségnek leghasznosabb
SZIVARKA PAPIR

(17-52.)

Tisztelt háziasszonyok!

Nem szükséges többé kész harisnyát venni!!!

Tessék csak egyszerűen a jó minőségű gyapotot, bármilyen szín és vas- tagságban megvásárolni, mintaharisnyával felszerelni és a

nagy-enyedi kir. orsz. fegyintézet

Harisnyakötő-Gyár Intézőségének

bérmertve beküldeni, hol az a legrövidebb idő alatt a következő jutányos áron feldolgoztatik:

- 1 pár női térdharisnya kötés 20 kr. || 1 pár férfi köz. harisnyaköt. 13 kr.
1 pár női közöns. harisnyák. 15 kr. || 1 pár ^{nő vagy leány} harisnyaköt. 10-12 kr. (gyermek)

1 pár harisnyafejelés általában 10 kr.

A nadlis- (patent) kötés az árakat páronkint 2-5 krajczárral emeli.

A nagy-enyedi kir. orsz. fegyintézet

Harisnyakötő-Gyár Intézősége.

4-12